

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatvs IV. De S. Eucharistia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

nem seruare oportet: Nam alicubi mos est, vt mox post collatum sacramentum frons abluatur à ministris in fonte baptismatis, si autem per triduum, vt moris in nostra patria circumferatur, à laicis etiam abluì potest, sed vitta debet comburi, & non ad profanum vsum adhiberi. Quintò, Episcopus confirmato leuem alapam infligit, vt significetur, Christianum militem paratum esse oportere, ad iniurias pro Christi nomine perferendas.

TRACTATUS IV.

De venerabili sacramento Eucharistiæ.

C A P. I.

De natura huius Sacramenti.

1 Eucharistia est sacramentum sanguinis & corporis Christi sub speciebus panis & vini ad spiritualem animarum refectionem diuinitus institutum. Constat ex perpetua Ecclesiarum traditione & definitur in Concil. Lateran. Nam sacramentum est sensibile signum rei sacræ ad hominem sanctificandum diuinitus institutum. Huiusmodi autem est S. Eucharistia: siquidem species panis & vini significant corpus & sanguinem Christi, quæ sub ipsos continentur, tanquam spirituale anime nutrimentum iuxta Iohannis 6. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.*

2 Transmutationis seu conuersionis panis & vini in verum corpus Christi & sanguinè eius frequens est mentio apud Patres, Ambros. Cyrill. Chrylost. Greg. NB. Ad totale siue integrum sacramentum pertinet, vt sit signum sensibile non tamen ad quamuis partem constituentem sacramenti, vt patet in contri-

contritione, quæ est pars sacrament pœnitentiæ: sacramen non per se, sed per peccatorū confessionem sensibilis fit, sic etiam corpus & sanguis Christi per se non sunt sensibilia, sed per alteram partem sacramenti, videlicet ratione specierum.

Eucharistiæ sacramentum omnium excellentissimum est, quia continet in se Christum viuum Deum ac hominem verum, fontem & authorem omnis gratiæ, quæ causa est, cur inter omnia sacramenta hoc vnicum cultulatriæ adoretur.

Materia & forma aliter se habent in hoc sacramento ac in aliis, quæ successiuū esse habent. Nam in aliis sacramentis materia & forma sunt partes componentes sacramenti, sed hoc sacramentum ex speciebus panis & vini, & ipso corpore Christi ac sanguine, quodammodo componitur, nec panis & vinum & forma sunt causæ effectrices gratiæ sanctificantis, sed ipsum sacramentum.

Eucharistia sub speciebus panis ac vini est vnicum integrum ac perfectum sacramentum, idque virtute morali ad eum modum quo dicitur una domus, vnus exercitus, tametsi pluribus partibus constet, ideoque moraliter plura sint; ita & hoc sacramentum licet & materiæ concurrant, tamen quia ad vnum finem ex Christi institutione ordinantur, vnum sacramentum sunt, quia vnum sacrificium cruentum significant, vnum Deum continent, vnum effectum gratiæ sanctificantis.

Eucharistiæ sacramentum variis nominibus appellatur; sacrificium, hostia, panis vitæ, Eucharistia, videlicet bona gratia, viaticum, viam nobis præbens ad vitam cœlestem. Synaxis seu communio quia participantes sanguine & carne, ipsaque Deitate

rate

tate Christi unimur in ipso & inter nos diuina charitate.

C A P. II.

De materia Eucharistiae.

1 Materia ex qua sacramenti Eucharistiae, est panis, & vinum: Prob. ex institutione Christi, Matth. 26. & Marc. 14. Congruentia huius institutionis est, quia panis & vinum ob mundiciem aliasque qualitates ac virtutes convenientissimè ad conuiuium adhibentur. Nam panis confirmat, vinum exhilarat, ideoque aptissima materia sunt ad significandum virtutem, finem, & effectum huius sacramenti, quod ad spiritualem animæ alimoniam peculiariter institutum est.

2 Panis triticeus esse debet necessitate sacramentali comprehendit etiam far Dnchel, siliginem Rosen. Nam & hæc materia eo fine seminatur & crescit, vt exinde panis pro hominis victu conficiatur; peccat tamen grauius sacerdos si possit habere triticum, & tamen adhibeat siliginem. Ratio assertionis petitur ex verbis Euangelistarum, & traditione Ecclesiae: Christum in vltima cœna talem panem, qualis communiter in conuiuiis vsitatus est, consecrasse.

3 Olyza, auena, mylium, hordeum non sunt materia huius sacramenti, cum ex iis non soleat panis confici pro hominis victu, nisi e b defectu tritici: Quare nec simpliciter panis vocabulum meretur, sed cum addito, panis hordeacius, panis auenarius.

NB. Panis ex triticea farina & aqua elementari (non rosacea,) nec lacte mixtus atq; ignis caloreustus esse debet: Nam materia huius sacramenti ex Christi

Christi institutione est panis hominibus vsitatus, talis autem est ille, quem descripsi, deinde modica admixtio ad magnam quantitatem tritici alieni frumētum non vitiat materiā, quia quod modicum est, quodammodo absumitur à materia copiosiore.

Ut panis azymus sit, non est de necessitate sacramenti quamuis id iuxta cōsuetudinem Ecclesiæ Latinæ conuenientius sit, cum etiam Christus in azymo consecrārit: Et non solum Latinus peccat, si in fermentato cōsecret, sed etiam Græcus si in azymo, quamdiu intra terminos Ecclesiæ suæ commoratur. Etiam ne quidem in casu necessitatis v. c. si infirmus communicandus sit, & Latinus non habeat, nisi panem fermentatum: Ratio, quia ad Ecclesiæ utilitatem, maiestatem, tantique mysterii reuerentiam valde interest vniuersales in eo ritus vniuniformiter obseruari. Quare cum sacramentum hoc non sit absolute necessitatis meritò ratio publica priuato commodo spiritali præfertur.

Vinum, quod est materia calicis de vite esse debet, nec vuz sunt materia: Ratio, quia institutio & significatio calicis requirit, vt materia eius sit potus: Vuz autem cibi potius, quam potus rationem habent, cum in eis vinum non contineatur tanquam in vasi, sed tanquam pars in toto ad eum modum, quo sanguis v. c. in corpore animalis continetur. Nec acetum est materia, cum sit vinum corruptum & putrefactum; Potest tamen confici sacramentum ex vino acido, sicut ex pane mucido, nondum corrupto, sed ad corruptionem disponente.

Mustum seu vinum recens expressum valide consecratur, sed non licitè, similiter vinum congelatum: De musto propter fèces obstat irreuerentia, vinū congelatum

gelatum non est materia conueniens, est tamen valida, quia vinum congelatum retinet substantiam vini. Quod verò aqua congelata non sit materia baptismi, ratio est, quia baptismus essentialiter consistit in ablutione, qui per glaciem fieri non potest. At S. Eucharistia essentialiter non consistit in potatione, perficitur enim & perfecta manet ante usum, vnde vinum congelatum potest esse materia valida sed non licita.

7 Admixtio aquæ ad vinum non est de essentia sacramenti, sed præceptum tantum Ecclesiæ propter effluxionem aquæ & sanguinis ex latere Christi Iohannis 19. Peccat tamen mortaliter, si non misceat aquam sacerdos iuxta Concil. Triden. & secundum Henric. Valenti: Non est improbable ex Christi præcepto ab Apostolis nobis tradito, vinum aqua miscendum esse.

8 Quid cum aqua fiat in calicem infusa, vtrum in sanguinem Christi conuertatur magna olim fuit dubitatio.

9 Aqua nisi valdè copiosa sit effusa fuerit, vt quantitatè vini superet, vnà cum vino in sanguinem Christi commutatur, iuxta responsionem Innocentii Papæ dicentis: Aquam cum vino in sanguinem transmutari, vt expressius eluceat proprietas sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint, populi multi, &c. ideo vino aqua vnitur, vt Christo populus adunetur.

NB. Species aquæ non retinent consecrationem nisi sint cum speciebus vini consecrati coniunctæ, eò quod aqua vino mista non nisi accessoriè est materia consecrationis.

10 Materia consecranda sacerdoti moraliter presens esse debet: Probat ex consuetudine Ecclesiæ &

Prono

Pronomine Hic, Hoc, denotante rem sensibus expostam, tùm ex ratione sacrificii postulantis hostiam seu rem oblatam præsentem esse. Vnde materia non consecratur si sit à tergo sacerdotis, aut sub corporali latens, nec necessitate sacramenti requiritur, ut materia manu teneatur, aut acta videatur si v. c. sacerdos cæcus sit.

Neque magnitudo nec paruitas materiæ obstat **R I** per se loquendo quominus valide consecratur v. c. vinum in dolio, multitudo panum: Ratio, quia & maximus panis, & minimus, vinum copiosum & minimum, verè panis ac vinum sunt. Dixi autem per se loquendo, quia si ponamus tam multam vel magnam materiam, ut tota, seu secundum omnes partes suas sacrificanti moraliter præsens non sit, tunc non tota seu non secundum omnes partes consecrabitur.

Ad valorem consecrationis requiritur, ut sacerdos **I 2** materiam consecrandam determinatè cognoscat & intendat: Cum enim omnis actio transiens referatur circa singularia determinata seu definita, sequitur, etiam intentionem ministri, quæ est causa practica huius actionis siue consecrationis ferri debere in materiam determinatam ut definitam, sicut etiam demonstratiuè Hic, Hoc, significat. Quamobrem irrita est consecratio, si sacerdos habeat intentionem consecrãdi aliquam partem materiæ indeterminate ac distinctim, v. c. si ex octo hostiis præsentibus quinque indeterminate consecrare velit, vel vnã aliquam partem hostiæ indeterminate, puta dimidiam vel partem tertiam: sin verò ex octo hostiis quinque determinet, vel certam partem hostiæ animo designet; valida est consecratio quamuis **R II** Sacer;

- 13 Sacerdos censetur habere intentionem consecrandi, quæ sit Ecclesiasticæ consuetudini conformis: unde et si existimet quinq; tantum hostias adesse cum sint sex, omnes consecrat, quia speculativus ille error, quo existimantur esse pauciores nihil obstat practicæ intentioni consecrandi omnes presentes.
- 14 Si quis incscio seu non advertente sacerdote formulas in altari ponat, non consecrabuntur cum nec actualis, nec virtualis intentio adsit.
- 15 Torum quod in calice per modum continui est consecratur. Nam hæc videtur esse communis & optima intentio Ecclesiæ consecrandi omnem liquorem consecrabilem, qui per modum unius continui in calice continetur. Unde verisimile est, eas guttas vini non consecrari, quæ intra calicem siue in interiore calicis superficie à reliquo vino separatae hærent.
- 16 Quod si sacerdos aliam propriam intentionem habeat v. c. consecrandi omne vinum, adeoque guttas etiam separatas, quæ intra calicem continentur: aut si ita secum statuatur: si contingat, me tempore oblationis non recordari formarum appositarum pro communionem populi, vel si contingat tempore consecrationis me non recordari oblato. ù, tunc nolo ea consecrare, fiet quidem sicuti intendit, sed videtur peccare, eò quod intentio talis conformis non sit communi intentioni, ac praxi Ecclesiæ.

C A P. III.

De forma S. Eucharistia.

- 1 **F**orma substantialis verborum, quibus Christi corpus conficitur hæc est Hoc est, corpus meum, & quibus calix consecratur: Hic est sanguis meus.

Prob.

Prob. ex facto Christi apud Euangelistas & S. Paulum 1. Cor. II, Hoc est corpus; Non, est forma: Illud est Corpus Christi, Non, est accidens.

Virtute verborum per Omnipotentiam Dei substantialis fit conuersio panis in corpus Christi, & vini in sanguinem.

NB. Sensus horum verborum: Hoc est corpus meum, est contentum sub his accidentibus siue speciebus, Est; Corpus meum, quod verificatur, cum primū verba finita sunt. Et hæc quatuor vocabula sunt de essentia transsubstantiationis, reliqua tamen recitariue ex necessitate præcepti adiunguntur.

NB. Sensus horum verborum. Hic est calix sanguinis mei, &c. Hic est sanguis meus contentus in calice.

NB. Reliqua verba: Noui Testamenti, &c. licet ad essentiam formæ non pertineant, tamen sine graui peccato omitti non possunt, cum à Christo ipso dicta esse partim ex scriptura, partim ex traditione habeatur.

Omnia verba Canonis incipiendo à *Qui pridie* vsque ad *Vnde & memores*, dicuntur à sacerdote recitatione & historice saltem verba: Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus dicuntur nõ tantum recitatione, sed etiam formaliter, significatiue & assertiue; induendo enim Sacerdos personam Christi, ipsemet facit & dicit, quod ille in commemorationem suam, ac representationem sacerdos facere præcepit. Nam nisi sacerdos in commemorationem Christi verba consecrationis formaliter, & significatiue proferret, affirmado & assertio hoc quod in manibus tenet esse corpus Christi, tunc verborum virtute non fieret consecratio siue conuersio, quia

Rrr 2 verba

verba sacramentorum non efficiunt, nisi quod significant. Confirmatur. In forma sacramenti necessario significari debet actio Ministri, id autem non fieret, nisi sacerdos tanquam Christi personam representans significaret, per hanc ministerialem verborum consecratoriam formam conuerti panem in corpus Christi, & vinum in sanguinem.

C A P. IV.

*De subiecto, seu Personis suscipientibus
huius sacramenti.*

Tres sunt manducationes seu modi sumendi S. Eucharistiam. Primus est manducatio sacramentalis, tamen sine effectu, qui sumendi modus locum habet in peccatoribus iuxta Apost. 1. Cor. 11. *Iudicium sibi manducat.* Secundus modus est manducatio merè spiritualis, solum per desiderium comunicandi. Tertius est manducatio spiritualis & sacramentalis simul.

NB. Quod si quis ex inuincibili ignorantia alicuius peccati mortalis communicet: Aptum est hoc sacramentum etiam hominem iustificare, aliàs per se solum ad augmentum gratiæ conferendum institutum pro iustis.

2 Olim etiam infantibus Eucharistia dabatur, nunc tamen dari non solet ante sufficientem rationis discretionem. Nam licet S. Eucharistiæ paruulis collatum gratiam augeat, tamen ipsis non est necessarium, nec propriè pro eis institutum: Habet enim rationem spiritualis alimonix restaurantis vires animæ, quæ tum per internum concupiscentiæ fontem, tum per externas spiritualium hostium insidias debilitantur. Hæc autem ratio necessitatis locum non

non habet in infantibus, quippe qui in gratiã consti-
tuti sunt, quam in tali ætate amittere non possunt.
igitur ob maiorem dignissimi huius sacramenti re-
uerentiam, non immeritò paruulis non denegatur.

Pueri ac puellæ prius ad S. Confessionem, quã ad 3
sacram Communionem adducendi sunt: quia ex v-
tra parte sacramentum pœnitentiæ ipsis magis ne-
cessarium est, si fortè in mortale lapsi. Deinde nul-
la reuerentia in confessione puerorum committi-
tur, si enim doli capaces non sint, non debent ab-
soluti.

In extremis possunt tamen pueri confitentes et-
iam communicari, quia cui sacramentum Pœniten-
tiæ conceditur, neque Eucharistiæ sacramentum ne-
gari debet si desideret.

Consuetudo in quibusdam locis pueros ante an-
num decimum quartum, fœmellas autem ante duo-
decimum annum non admittendos ad communio-
nem, non est damnanda, idque tum propter reue-
rentiam sacramenti, tum propter maiorem fru-
ctum recipientium, si melius dispositi accedant.
Nec ut Chapeauille ait, ante dictam ætatem pueri
in mortis articulo ad communionem obligantur.

NB. Pueri propter animi leuitatem non tam
frequenter admitti debent ad communionem, quàm
adulti, quod tamen confessario prudenti relin-
quitur.

Perpetuo amentibus non est danda S. Eucharisti- 4
a, vt infantibus. Qui verò post rationis vsum in-
amentiam inciderunt, his in mortis articulo tantum
S. Eucharistia danda est, si capaces esse videantur.
Ratio, quia tanti sacramenti dignitas ac reuerentia
postulat, vt sine graui necessitate non detur nisi iis,

Rrr 3 qui

qui cum actuali dispositione ac deuotione accipere possunt: Talis autem necessitas non nisi in mortis articulo cernitur, ne amentes absq; viatico decedat, quod ante amentiam ipse seu explicitè desiderasse eo ipso praesumitur, quod Catholicè atq; obligationis & salutis suae non immemores vixerint; Id verò propositum ac desiderium cum ipsi in tali statu per se exequi non possunt, Ecclesia meritò supplet. Accedit fieri potuisse, vt in peccato mortali, quod vel ignorabant, vel de quo imperfecti arbitri erant cum proposito confitendi in amentiam inciderint, quo casu per susceptionem S. Eucharistiae iustificari poterunt iuxta Suarez. Excipe primò: Nisi praesumi debeat, aliquem in statu peccati mortalis atq; impenitentem in amentiam incidisse. Secundò, si amentis sine periculo irreuerentiae communicari non possit, cuius rei experientia capi potest praebendo illi vnam vel alteram hostiam non consecratam. Tertio, si spes sit, amentem recepturum vsum rationis tunc tale tempus expectandum est, vt cum maiori fructu & reuerentia sacramentum suscipiatur.

NB. Semiamentes & qui imperfectè vsum rationis obtinent ad communionem admitendi sunt, modo eum rationis vsum obtineant, vt peccare, & sacramentalem absolutionem accipere possint; atq; inter cibum spiritualem & profanum discernere possint, alioquin inter infantes numerandi.

5 Surdis & mutis à natiuitate S. Eucharistia & alia sacramenta ministrari possunt; Ratio, quia licet talis homo distinctè edoceri atque intelligere omnia non possit, quae ad substantiam sacramentorum concurrunt: sufficit tamen, si ad Eucharistiam accedat, tanquam ad cibum non profanum, sed spiri-

spiritualem in animæ salutem diuinitus institutum, si sacramentum absolutionis perat, tanquam remedium peccatorum suorum, dummodo de iis dobeat, & quatenus potest ea confiteatur. Plerumque autem tales muti ac surdi colligere solent, at contra consideratione eorum, quæ ab aliis fieri videntur, videlicet, quod cum reuerentia sacramentum adorent, cum deuotione sumant. Item quod cum dolore ac gemitu ad confessionem accedant, accusantes se de peccatis suis: Hoc ipsum inquam si neque oculis priuari neque mente hebetari sint, deprehendere possunt ac solent, partim propria consideratione eorum, quæ ab aliis fieri videntur, partim etiam nutibus ac signis, quæ ab aliquo instructore ipsis adhibentur. Talem instructionem facilius adhibebunt illi, quibus cum surdus ac mutus continuò habitat, vel saltem Confessarius à talibus edoceri poterit, quomodo cum surdo ac mutuo nutibus agere debeat, ut vim spiritualem sacramenti aliquomodo percipiat, & quædam peccata quatenus potest, signis declaret, ad absolutionem accipiendam. Non debet tamen confessarius excepto mortis articulo mutum & surdum absolueri, quamuis de peccatis suis dolere se significet pectus tundendo, nisi vnum saltem peccatum in specie aperiat per consuetum sibi aliquem motum.

Energumenis seu obsessis S. Eucharistia danda est, si eam absque irreuerentiam sumere possint, & non propter scelera sua in potestatem diaboli venerint.

§

De necessitate & obligatione huius sacramenti suscipiendi.

- 1 **S**umptio S. Eucharistiae proprie loquendo non est necessaria hominibus necessitate medii ad salutem, quia tantum haec duo Baptismus & Pœnitentia instituta sunt tanquam media per se iustificationis: Baptismus ad remissionem peccatorum originalis. Pœnitentia autem pro lapsis. At Eucharistia nec instituta est ad remissionem Originalis, nam alioquin etiam paruulis danda, quod reprobat Concil. Trident. neque ad remissionem mortalis peccati. Nam alioquin, qui mortaliter peccasset, post sumptum viaticum deberet denuò Eucharistiam sumere si posset, quod tamen D. D. communiter negant. Imò nec licitum est, eodem die iterum sumere, nisi infirmus, qui post sumptum viaticum mortaliter peccauit, mox se moriturum existimet, sed sufficiente ei est atque necessarium sacramentum Pœnitentiae re vel voto sumptum, qua de re Suarez disp. 40. s. 1.
- 2 **S**umptio S. Eucharistiae fidelibus adultis necessaria est, necessitate præcepti diuini, non tantum in mortis articulo, sed sæpius in vita: Hæc assertio habet tres partes. Prior probatur ex verbis Christi Iohannis 6. *Nisi manducaueritis carnem filii hominis, non habetis vitam in vobis.* Secunda pars probatur ex perpetua praxi Ecclesiae, magna diligentia cauentis, ne infirmi sine viatico decedant. Vnde Parochis mandatum, & mos in Ecclesia semper vergit, pro morituris in sacrario S. Eucharistiam asseruari debere. Tertia pars assertionis: Quod fideles in

vita

ita saepe ex Christi præcepto Iohannis 6. obligentur communicare; probatur, quia hoc sacramentum institutum est per modum spiritualis cibi & potus nutrientis animam, qua analogia significare videtur sine cœlesti hoc cibo vitam hominis spirituales diu consistere non posse iuxta Iohannis 6.

Nisi manducaueritis carnem Filii hominis.

Frequentius accidit, vt S. Eucharistia ad infirmos deferenda sit, quam extrema Vnctio, quia non tantum mortis periculum expectandum est ad communicandum infirmum, quantum ad vngendum.

NB. Solum in probabili periculo mortis Eucharistia non ieiunis porrigenda.

Si homo paucis v. c. octo diebus, antè, quàm in mortis periculum incidit, communicârat, non tenetur iterum communicare (secus si longiore tempore.) Nam præceptum de Eucharistia ante mortem sumenda. secundum substantiam impleuit. Imò Sa. Caieran. Armilla negant, eum mortaliter peccare, quia cum Paschate communicauit superuenienti mortis periculo S. Communionem intermittit per negligentiam, tamen sine contemptu.

Ecclesia non permittit, vt aliquis intra eundem 5 diem bis communicetur.

Parochi aduigilare debent, an aliqui in mortis periculo constituti sint, vt mature & de die S. Viaticum illis adferant; si necesse tamen, etiam nocte.

Frequens S. Eucharistiæ sumptio commendabilis est, iuxta morem Ecclesiæ primitiuæ quotidie potest institui, Actor. 2. Laicis tamen propter distractiones & impedimenta huius vitæ octauo quoque die permittitur, idque iudicio confessarii.

Ecclesiæ præcepto fideles obligantur ad Eucharistiam

R R R 5 ristiam

rīstīam in Paschate sumendam, videlicet à Dominica Palmatum, vsq; Dom. in Albis, idq; communi iure; alioquin per consuetudinem extensum est hoc tempus, vt totam Quadragesimam complectatur, vti Mediolani. Monachii autem quatuordecim dies ante & quatuordecim dies post Pascha obseruant. Quod si quis paschali tempore non communicet, debet postea cum primum commodè potest communicare. Cum enim vnum principaliter præcipitur, alterum secundariò, etsi quod secundarium est negligatur, aut seruari non possit, debet tamen impleri quod principale est, vt si quis obligatur tributum soluere in die S. Georgii, si tunc non soluat, postea cum primum potest soluere cogitur: Sic autem Ecclesiæ quoque principalis intentio est, obligandi fideles, singulis annis saltem ad S. Eucharistiam sumendam, secundariò autem determinat tempus paschale veluti maximè conueniens, & memoriam tum passionis, tum sacramenti huius institutionis.

- 9 Qui præuidet, se in Paschate à S. Communionē impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenire, modò intra eum annum semel communicarit, Ratio, quia nemo obligatur ad anticipandum opus præceptum nisi tali anticipatione satis fiat præcepto Ecclesiæ de communionē paschali, quod eo signo colligitur, quia si postea impedimentum ponamus præter opinionem tolli, adhuc obligatus erit ad paschalem communionem.
- 10 Pœnæ Canonice iis decretæ, qui annuam confessionem seu communionem paschalem intermittunt, non sunt sententiæ latæ, sed ferendæ ab ordinario loci, vnde parochi propter defectum iurisdictionis

tionis in foro externo non facile eam pœnam inferre debent, nisi ex commissione ordinarii.

Nullum Christi præceptum extat de sacra communione ab aliis, qui non sacrificant sub vtraq; specie sumendi: Ratio, quia quæ ad accidentales modos seu ritus sacramentorum pertinent, ea Christus non præcepit, sed Ecclesiæ disponenda reliquit: At verò Communio sub vna aut vtraq; specie ad accidentalem modum sumptionis Eucharistiæ pertinet, quippe realiter toto Christo sub qualibet specie contento. Ergo de ea Christus nihil præcepit, sed Ecclesiæ reliquit secundum temporum & locorum circumstantias determinandum. Vnde illud Iohannis de vna specie: *Caro mea verè est cibus*, & 1. Cor. 10. *Vnus panis & vnum corpus multi sumus, qui de vno pane participamus*. Et Iohan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me*: manducando enim Eucharistiam seu speciem panis, Filius Dei in nobis manet, & nos in ipso. Idq; expliat Concil. Trident. sess. 13. c. 3. vbi ait: Licet ex vi verborum consecrationis solum Christi corpus adsit; tamen per concomitantiam seu connexionem adesse sanguinem, animam, & vitam, quandoquidem Christus postquam ex mortuis surrexit, iterum moriturus non est, Rom. 5. Adesse etiam diuinitatem propter admirabilem & indissolubilem verbi diuini cum corpore & anima eius hypostaticam vnionem obiectionum solutiones, vide in Authore.

NB. Sacerdos de oblatis suis, adeoq; de vtraque specie participare debet iuxta præceptum Christi, quo tendant verba. Hoc facite idque ob perfectionem sacrificii

Essentia est spiritualis fructus Eucharistiæ, quatenus sacramentum est in vnica specie consistere potest.

Sacra

- 13 Sacra Communio sub vna panis specie in Veteri etiam Ecclesia vsitata fuit; patet ex Clement. Alex. Tertull. Basilio, Hieronymo.
- 14 In veteri Ecclesia consuetudo erat S. Eucharistiam in Ecclesia à sacerdote acceptam domum ferendi in mundo linteo, & sumendi, qui tamé mos postea sublatus.
- 15 Clericorum Communio olim appellata erat, quæ intra altaris cancellos fiebat, Laicorum verò, quæ extra cancellos. Clerici sub vtraque, Laici sub vna communicabant.
- 16 In veteri Ecclesia indubitatum erat S. Eucharistiam consecratione effici, extra vsum permanere, adorandam & asseruandam esse, vt attestantur Patres Dionys. Areopag. Clemens, Origenes, Basilius, Nazian. Chrysof.

C A P. VI.

De requisita animi ac corporis dispositione ad susceptionem S. Eucharistia.

- 1 Peccata actualia commissa inter communicandum, venialia, licet effectum & Eucharistiam, quæ est gratia sanctificans non impediunt, eò quod non ponant obicem gratiæ sanctificanti; Quandoquidem cum ea consistere possunt; faciunt tamen, vt sacramentum minus reuerenter suscipiatur.
- 2 Ad augmentum gratiæ in suscipiente iusto actualis dispositio non requiritur necessario, nisi vt sacramentum voluntariè suscipiatur, tanquam spiritalis cibus animæ. Nam alioquin sequeretur, quod homo iustus suscipiendo Eucharistiam sine actuali deuotione mortaliter peccaret, & iustitiam amitteret, quia poneret obicem gratiæ sacramenti; conse-

consequens autem videtur absurdum & contra
communem fidelium persuasionem.

Cum peccato veniali actuali S. Eucharistiam sus-
cipere venialis irreuerentia est, eò quod venialia re-
pugnant sibi secundo huius sacramenti, & effe-
ctui, qui est vt per modum cibi spiritualis animæ su-
perius consolationem afferat, venialia autem impe-
diant hunc effectum consolationis hoc ipso quod a-
ctualem deuotionem & charitatis feruorem directe
impediant.

Qui cum conscientia peccati mortalis S. Eucha-
ristiam sumit, graue sacrilegium committit: Ratio,
quia præterquam quod hoc sacramentum ex iis ipsis
fit, quæ non mortuorum, sed viuorum sunt, pecu-
liariter etiam institutum fuit, vt homines cum Chri-
sto vniant, cui vnioni quam maxime repugnat pec-
catum mortale, quippe quod hominem à Deo auer-
tit & inimicum reddit. Confirmatur ex Apost.
1. Corinth. 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane
comedat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit in-
digne, iudicium sibi manducat & bibit.*

Communicaturus si mortalis peccati conscius
sit, sacramentaliter confiteri debet, si id fieri possit
iuxta tradit. & Concil. Trident. Ab hoc ramen
præcepto excipitur casus, quo urgente sacrificandi
que communicandi necessitate Confessarii copia
non est. Talis necessitas censerì debet. Primò, vt
morituro viaticum præbeatur, si alia hostia conse-
crata desit. Secundò, si sacrificium vel communicatio
sine graui infamia, vel populi scandalo omitti non
possit. Tertio, si sacerdos ex officio celebrare te-
neatur, aut fideles iure suo sacrificia exigant, neque
per alium id perfici possit. Quarto, si sacerdos
post

post consecrationem recorderetur peccati mortalis, debet elicitā contritione sacrificium persequi; si autem ante consecrat: obligatus videtur ad confitendum, si commode & sine nota infamiae possit: praesertim Canone nondum cepto. Sed contrarium docet Sotus: Etiam sacerdotem recordantem, se esse in mortali, ne quidem potest introitum tenei discendere; quae sententia in praxi sequenda, quia vix unquam sacerdos sine confusione missam interrumpere & confiteri potest.

- 6 Satius est, die festo missam intermittere, quam non praemissa confessione sacramentali sed sola contritione elicitā de peccato mortali sacrificare, quia praecipuum, quod minus est de missa festo die audienda, vel facienda eedit maiori praecipuo de non sacrificando cum conscientia peccati mortalis, nisi praemissa sacramentali confessione. Excipe tempus Paschale, quo sacerdos melius faciet, si non habens copiam confessarii praemissa contritione sacrificet, quam si paschalem communionem omnino intermitteret.

Tunc autem copia Confessarii non habetur, si vel nullus adsit sacerdos approbatus; ad absentem autem sine magna difficultate, spectatis circumstantiis personae itineris accessus esse nequeat, vel si adsit quidem sacerdos confessarius iurisdictione praeditus, cui tamen poenitens sine periculo grauis aeternae confiteri non possit.

- 7 Sacerdos qui ob necessitatem ad vitandum graue scandalum sine praevia confessione celebravit, quam primum postea confiteri debet, si mortale habuerat. Laici autem non possunt communicari sine praevia confessione, si non habeant confessarium.

Pecca-

Peccatori publico, seu publicè, seu priuatim peccanti neganda est Eucharistia: Ratio, Nam ex vna parte publicus peccator neq; re ipsa neque externa specie ius habet S. Eucharistiam petendi. Ex altera vero parte ad sacerdotis officium spectat, vt fit fidelis dispensator & sanctum non det Canibus Matth. 7.

Tribus autem modis crimen notorium fit: Primo per confessionem rei in iudicio. Secundo per sententiam condemnatoriã, in eundem latam, quæ duo sunt notoria iuris. Tertio, Notitia facti, si crimen palam commissum nulla tergiversatione celari possit. Quod si iam crimen per publicam sententiam aut notitiam facti notorium sit, criminoso, quæ sacerdos scit, in crimine persistere negare potest Eucharistiam. Imò etsi sacerdos priuata notitia sciat peccatorem emendatum esse, si tamen emendatio publicè ignota sit, & criminis infamia personuerit, neganda est Eucharistia ob scandalum vitandum, quod tamè scandalum tollitur, si pœnitens post sacramentalè confessionè in priuata capella cõmunicet.

Adde propter publicè quoq; & vehemètia criminis indicia, quæ violentè præsumptionem inducunt, S. Eucharistia neganda est v.c. incarceratis propter Magiam, & nondum confessis fanis, donec infamia laborantes se purgauerint.

Ad sacram Eucharistiam sumendam in criminis purgationem, Reus suspectus cogi non debet ob periculum grauissimi sacrilegii, quod maxime verum est, si is, à quo tale iuramentum exigitur, delictum suum manifestare non teneatur. Quare grauius peccat maritus v.c. si vxorem cogat, vt hoc modo se à suspitione adulterii liberet.

Pecca-

10 Peccatori occulto S. Eucharistia negari potest, si priuatim petat, Ratio, quia cum peccator nullo iure S. Eucharistiam petat, quippe quæ ex propria institutione & peculiari sanctitate iustis tantum & sanctis conuenit, ideo peccatori negari debet, si sine eius infamia populi scandalo, vel simili graui incommodo negari potest.

NB. Tamen sacerdos debet aliunde & non ex confessione notitiam peccati habere, ne (negati) fiat confessio sacramentalis, odiosa.

Præterea peccatori occulto publicè S. Eucharistiam petenti, negari non potest, quia nec Christus Iudam à communione remouit: Ratio, quia docet actus publicæ potestatis & dispensationis exerceri secundum publicam notitiam & opinionem, & non secundum priuatam scientiam cum alioquin multæ perturbationes, scandala, iniuriæ, oriri possent; Idem dicendum de aliorum sacramentorum publica petitione v.c. Clerico ordines conferti debent etiam si Episcopus sciat, illum propter occultum crimen dispositionem mereri: Item a groto S. Eucharistia uigenter petenti parochus porrigere debet, etiam si sciat, illum audita eius confessione indispositum esse, multisque adhibitis monitionibus disponere non possit ad accipiendam absolutionem.

11 Parochus qui occultum matrimonii impedimentum extra S. confessionem cognouit, non debet ei assistere, quia assistentia matrimonii non est dispensatio sacramenti, sed officium testis; nemo autem testimonium præstare potest de actu, quem irritum esse nouit.

Si solus Episcopus ordinis accipiendi impedimentum

mentum cognouit, idque probare non potest, ordinationem homini denegare non potest.

Ad mortem damnatis Christianis S. Eucharistia *13*
per modum viatici negari non debet: Nam cui pœnitentia conceditur, neque viaticum negari debet, pridie tamen supplicii, vel eodem die etiam, horis aliquot ante sententiam mortis latam.

Corporalis macula, per se non impedit à digna sus- *14*
ceptione Eucharistiæ. Ratio, quia sola malitia peccati, quæ animi deformitas est, impedita digna sumptione huius sacramenti, corporalis autem immunditia per se continet materiam peccati, per accidens tamen potest esse venialis irreuerentia, si immundities facillè mox tolli possit, ita immundum corpore accedere, si autem duret v.c. immenstruata, consultum est ob reuerentiam sacramenti d fferre communionem, sed non peccat mulier etsi menstruada accedat.

Pollutionem passus, quamuis culpa sua post pœ- *15*
nitentiam communicare non prohibetur, quia pollutionis peccatum, sicut quoduis & aliud post legitimam pœnitentiam perinde se habet, ac si non fuisset, si tamen postea pollutionem etiam inuoluntariam malignus effectus commotæ carnis aut animi perturbati manet, consultum est eò die abstinere, sed non tenentur etiam ne quidem coniuges red dentes debitum spe precii excitandi aut necessitate coacti.

Mulier non obstante, quod communicare nolit, *16*
marito debitum coniugii exigenti, reddere debet, quia implet bonum opus, & ex iustitia debitum: Monenda tamen est vxor non ita frequenter communicans, vt roget maritum, vt abstineat ob hono-

rem festiuitatis, quod si verò timeatur rixa & offensa debitum reddere debet.

- 17 Sacram Eucharistiam à ieiunis sumendam esse apostolica traditio est, utpote à tempore Apostolorum obseruata. Christus autem post cœnam potexit S. Eucharistiam, quia secundum ritus veteris legis debebat tunc pascha celebrari: noluit autem legem & figuram præmittere, priusquam veritatem huius sacramenti instituerat. Verba autem Christi. Hoc facite, non continent præceptum faciendi omnia, quæ Christus tunc fecit, sed solum, quæ spectant ad substantiam & veritatem sacramenti, porò accidentales ritus & modum administrandi Ecclesiæ ordinandum reliquit.
- 18 Ieiunium, quod communicuro præcipitur, perfectum & naturale esse debet, adeo, ut etiam deglutitione chartæ nummi aurei, violetur. Ratio, quia ieiunium istud non ob temperantiæ virtutem, sed ob sacramenti reuerentiam institutum est, ut sacra hostia ante alia omnia in stomachum deueniat. Quod si quis inter eluendum os guttulas cum salina mixtas deglutiat, vel si iusculum degustauit, & illico reicit, & si guttas cum salina forte deglutiuerit, non censetur violatum ieiunium, item si reliquæ inter dentes hærentes casu deglutiantur, & non ex proposito.
- 19 Si modicum quid (liquoris) cum salina per guttas casu traiciatur non impedit S. Communionem, eò quod ita traiectum in parua quantitate non habeat rationem cibi aut potus aut medicinæ; casu dico non per se. Nam si ablutio, quæ tamen modica in nocte Natiuitatis in prima missa per se sumatur ab altero sacrificio celebrando impeditur, potest tamen celebrare etiam si paulo ante duodecimam no-

comederit, in nocte natiuitatis, etiamsi non dormierit nec cibus concoctus.

Certi casus sunt, quibus licitum est S. Eucharisti- 20
sumi à non ieiunis. Primò in articulo mortis, et-
iam ex iudicis sententia si is diutius expectare nolit.

NB. Maior affirmat, quod sacerdos, si non habe-
at hostiam ad communicandum infirmum moritu-
m, post meridiem priuatim consecrare possit, et-
iam panem fermentatum, dicendo sola verba con-
secrationis sine vestibus sacerdotalibus: sed alii DD.
communiter hæc negant: quia Ecclesiæ consuetudo
talia non permittit ob maximam huius sacramenti
excellentiam, quod vno modo ac ritu semper con-
fici & administrari plurimum interest. In raro ta-
men casu necessitatis, si infirmus moritutus aliud sa-
cramentum videlicet pœnitentię aut extremę vnctio-
nis suscipere nõ possit & scandalum cesserit, probabi-
le est iuxta Zambr. Non malè acturum sacerdotem,
si ob eiusmodi hominis communionem nõ ieiunus
sacrificet. Secundus casus si sacerdoti non ieiuno ne-
cessitas incumbat sacrificii perficiendi, quod accidit,
I. Si loco vini aquã hausit. II. Si alteri post ceptum Ca. 21
nonem in missa deficienti ad perficiendum, sacerdos
non ieiunus substitui debeat, quia ieiunus non ad-
est. Tertius est, si sacerdos post consecrationem re-
cordetur, se ieiunum non esse, debet progredi, imò
etiam ante cõsecrationem, quia fermè sacerdos ab-
stinere non potest sine nota, Ratio, quia vbi difficul-
tas occurrit, semper eligendum est id, quod minus
periculi habet.

Etiã post sumptam ablutionẽ licitum est sacer- 22
doti reliquias hostiarum à se consecratarum in altari

Sss 2 ablu-

absumere. Ratio, quia eiusmodi reliquiarum absumptio refertur ad vnum idemq; sacrificium, quod plene absolutum non censetur, dum sacerdos in altari persistit.

Quod si S. Eucharistia incendio absumenda in manus sacrilegas infidelium deuentura potest sumi à non ieiuno.

- 23 Post sumptam Eucharistiam decens est, aliquamdiu à cibo & potu abstinere, sed id in præcepto non est. Etiam non licitum est tam statim expuere.

C A P. VII.

De ministro S. Eucharistiae.

- 1 Ordinaria potestas ministrandi S. Eucharistiam ex Christi institutione sacerdotibus solis competit ex Christi institutione. Nam soli sacerdotis ratione ordinationis suæ adeo ex officio priuatim habent super corpus Christi conficiendum, consequenter etiam dispensandum iuxta exemplum Christi prius sacram hostiam consecrantis, & postea discipulis dispensandis & adiicientis. Hoc facie in meam commemorationem.
- 2 Diaconi ex commissione sacerdotis olim S. Calicem dispensarunt, & nunc quoque potestas dispensandi sacrum Christi corpus in casu necessitatis eis potest v.c. in absentia sacerdotis, in mortis articulo.
- 3 Dispensatio S. Eucharistiae requirit in ministro iurisdictionem ordinariam vel delegatam. Ratio, quia dispensatio sacramentorum, præsertim huius, quo fideles spiritualiter pascuntur, est proprium munus pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione usurpare debet: Excepto casu necessi-

necessitatis extremæ, quo omnibus sacerdotibus
etiam inuisis & alioquin non toleratis communi iu-
re licentia data est.

Regulares omnes incurrunt excommunicatio-
nem Papæ referuatam, si sine licentia parochi S. ex-
tremæ vnctionis vel Eucharistiæ subditis mini-
strent.

Regulares Mendicantes in suis templis etiam Pa-
schali tempore S. Eucharistiam ministrare possunt
nimirum, qui in parochia sua præcepto Ecclesiæ
de Paschali communione alias satisfacere parati
sunt.

NB. Si Religiosi intelligant, parochus nullo mo-
do esse contentos, vt tempore Paschali in templis
suis communicent, debent in Confessionibus Pa-
rochianis seuerè præcipere, vt in Parochia commu-
nicent, quod si verò religiosi habeant tacitum vel
presumptum consensum parochorum; possunt et-
iam tempore Paschali parochianos communicare.
Hoc notandum, quantum fieri potest, vt Religiosi
ipso die Resurrectionis à parochianis communi-
candis, cum ipsis eo die ministratio Ecclesiæ inter-
dicta sit, si parochi non consentiant.

Nemo sibi ipsi sacram Eucharistiam ministrare
debet extra necessitatis casum v. c. si aliquis Cleri-
cus seu Laicus in mortis articulo constitutus mini-
strum idoneum non habeat, à quo S. Eucharistiam
sumat, nihil obstare videtur, quominus seip-
sum communicare possit scanda-
lo cessante.

